# 9. Sınıf Tarih

## 30 Zor Soru • Cevap Anahtarı • Ayrıntılı Çözümler

2026-2027 eğitim öğretim yılı için güncel Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli esas alınarak hazırlanmıştır. Sorular; kanıt kullanma, kaynak sorgulama, kronolojik düşünme, karşılaştırma, neden-sonuç kurma ve tarihsel çıkarım becerilerini ölçer.

| | | | |
|---|---|---|---|
| Ad Soyad | | Sınıf / No | |
| Süre Önerisi | 60 dakika | Soru Sayısı | 30 |

| Ünite | Soru | Ağırlık |
|---|---|---|
| Geçmişin İnşa Sürecinde Tarih | 1-8 | 8 |
| Eski Çağ Medeniyetleri | 9-18 | 10 |
| Orta Çağ Medeniyetleri | 19-30 | 12 |

Uygulama: Her soruda yalnızca bir doğru seçenek vardır. Soruları cevapladıktan sonra cevap anahtarını ve ayrıntılı çözümleri kullanarak gerekçelerinizi kontrol ediniz.

# Sorular

### Geçmişin İnşa Sürecinde Tarih

**1** Bir tarihçi araştırma konusunu belirledikten sonra nüfus defterleri, fermanlar ve günlükler toplar. Ardından her belgenin kim tarafından, hangi tarihte, hangi amaçla üretildiğini inceler; belgelerdeki çelişkileri ve yazarların olası taraflılıklarını karşılaştırır. Tarihçinin bu aşamada yaptığı işlem aşağıdakilerden hangisidir?

A) Araştırma konusunu sınırlandırma
B) Kaynaklardan bilgi toplama
C) Kaynakları sorgulama
D) Kanıta dayalı ürün oluşturma
E) Araştırma sonucunu görselleştirme

**2** Bir yerleşimin MÖ 7. yüzyılda kurulduğu kabul edilirken yeni bir kazıda, güvenilir biçimde MÖ 9. yüzyıla tarihlenen yapı kalıntıları bulunmuştur. Uzmanlar önce bulgunun bağlamını ve tarihlendirmesini denetlemiş, ardından yerleşimin kuruluşuna ilişkin açıklamayı değiştirmiştir. Bu durum tarihin doğasıyla ilgili aşağıdaki yargılardan hangisini en güçlü biçimde destekler?

A) Geçmiş, tarihçinin tercihine göre değişir.
B) Tarihsel olaylar ancak yazılı belgelerle bilinebilir.
C) Bir kez kabul edilen tarihsel bilgi kesinlikle değiştirilemez.
D) Tarihsel bilgi kanıta dayanır ve yeni güvenilir kanıtlarla yeniden değerlendirilebilir.
E) Arkeolojik bulgular yorum gerektirmediği için tamamen nesneldir.

**3** Bir araştırmacı, sayısallaştırılmış yüz bin gazete sayfasında bir kavramın yıllara göre kullanım sıklığını algoritmayla belirler. Daha sonra sonuçların yüksek göründüğü yıllardan seçtiği sayfaları tek tek okuyarak OCR hatalarını, sözcüğün bağlamını ve mecaz kullanımları kontrol eder. Bu yöntem aşağıdakilerden hangisini birlikte kullanmaktadır?

A) Yalnızca yakın okuma ve sözlü tarih

B) Uzak okuma ile yakın okuma

C) Arkeolojik kazı ile deneysel tarih

D) Sadece veri görselleştirme ile kronoloji

E) Diplomatik inceleme ile karbon tarihleme

**4** Aşağıdaki eşleştirmelerden hangisinde 'olay' ve 'olgu' kavramları doğru örneklendirilmiştir?

A) Olay: kentleşme süreci - Olgu: Kadeş Antlaşması'nın imzalanması

B) Olay: yazının yaygınlaşması - Olgu: MÖ 490 Maraton Savaşı

C) Olay: feodalitenin oluşumu - Olgu: Roma'nın ikiye ayrılması

D) Olay: tarımsal üretimin yüzyıllar içinde gelişmesi - Olgu: Hz. Muhammed'in hicreti

E) Olay: MÖ 1274 Kadeş Savaşı - Olgu: yerleşik yaşamın uzun zaman içinde yaygınlaşması

**5** Bir tarih şeridinde İlk Olimpiyatlar MÖ 776, Roma'nın geleneksel kuruluşu MÖ 753, Maraton Savaşı MÖ 490 ve Sezar'ın öldürülmesi MÖ 44 olarak gösterilmiştir. Buna göre; I. MÖ 776, MÖ 753'ten daha eski bir tarihtir. II. MÖ 753 ile MÖ 490 arasında 263 yıl vardır. III. MÖ 44, günümüze MÖ 490'dan daha yakındır. yargılarından hangileri doğrudur?

A) I, II ve III

B) Yalnız I

C) Yalnız II

D) I ve III

E) II ve III

**6** Bir öğrenci, yapay zekâ aracının hazırladığı özette arşiv belgesinde bulunmayan bir cümleyi doğrudan alıntı olarak kullanıldığını ve verilen dipnotun gerçekte var olmadığını fark etmiştir. Bilimsel dürüstlüğe en uygun davranış aşağıdakilerden hangisidir?

A) Metin akıcıysa alıntıyı korumak

B) Dipnotu kaldırıp alıntıyı kaynak göstermeden kullanmak

C) İfadeyi özgün kaynakla doğrulamak, doğrulanamıyorsa çıkarmak ve kullanılan dijital aracı şeffaf biçimde belirtmek

D) Yapay zekâ çıktısını birinci el kaynak kabul etmek

E) Aynı bilgiyi tekrar ürettirerek çoğunluk sonucuna göre karar vermek

**7** 12. yüzyılda hazırlanmış bir el yazması, 8. yüzyıla ait olduğu belirtilen bir kanun metninin kopyasını içermektedir. Bu el yazmasının kaynak değeriyle ilgili en doğru değerlendirme hangisidir?

A) Her araştırma sorusu için doğrudan 8. yüzyıla ait birinci el kaynaktır.

B) 12. yüzyıl kopyalama ve yazıcılık uygulamaları için birinci el; 8. yüzyıl kanunu için ise aktarım süreci denetlenmesi gereken dolaylı bir kaynaktır.

C) Kopya olduğu için hiçbir tarihsel araştırmada kullanılamaz.

D) Yazılı olduğu için arkeolojik bulgulardan her durumda daha güvenilirdir.

E) Metnin hangi yüzyılda üretildiği, sorulan araştırma sorusunu etkilemez.

**8** Bir toplum ortak geçmişini yalnızca övücü anlatılarla aktarırken başka bir toplum başarıların yanında çatışmaları, farklı grupların deneyimlerini ve yapılan hataları da kanıtlarla tartışmaktadır. Tarih öğrenmenin toplumsal faydasını en kapsamlı açıklayan yargı hangisidir?

A) Toplumsal birlik ancak geçmişteki sorunlar gizlenirse sağlanır.

B) Tarih öğrenmenin tek amacı yöneticilerin başarılarını ezberlemektir.

C) Farklı bakış açıları ortak aidiyeti her durumda ortadan kaldırır.

D) Kanıta dayalı ve çok yönlü tarih öğrenimi ortak aidiyeti güçlendirirken eleştirel düşünme ve geçmişten ders çıkarma imkânı da sağlar.

E) Toplumsal fayda için tarihsel kanıtlara ihtiyaç yoktur.

## Eski Çağ Medeniyetleri

**9** Bir araştırmada Bereketli Hilal'de buğday ve arpanın, Doğu Asya'da pirincin, Orta Amerika'da ise mısırın farklı tarihlerde tarıma alındığı; bu bölgelerin su, iklim ve doğal bitki örtüsü koşullarının birbirinden farklı olduğu belirlenmiştir. Bu verilerden çıkarılabilecek en güçlü sonuç hangisidir?

A) Tarım yalnızca tek bir merkezde başlamış ve değişmeden yayılmıştır.

B) Tarımın başlamasında coğrafi koşulların hiçbir etkisi yoktur.

C) Bütün toplumlar aynı ürünü aynı tarihte yetiştirmiştir.

D) Yerleşik yaşam tarımdan önce bütün bölgelerde tamamlanmıştır.

E) Tarım Devrimi farklı zaman ve mekânlarda, yerel ürünler ve çevre koşullarıyla bağlantılı biçimde gerçekleşmiştir.

**10** Tarım üretiminde tüketim ihtiyacını aşan bir artı ürünün ortaya çıkması aşağıdaki gelişme zincirlerinden hangisini en doğrudan açıklayabilir?

A) Depolama ve yeniden dağıtım ihtiyacı → uzmanlaşmış meslekler ve vergilendirme → kentleşme ve toplumsal tabakalaşma

B) Üretimin azalması → nüfusun dağılması → şehirlerin ortadan kalkması

C) Ticaretin gereksizleşmesi → kapalı ekonominin sona ermesi → göçebeliğin zorunlu hâle gelmesi

D) Yazının unutulması → hukukun sözlü hâle gelmesi → merkezi yönetimlerin zayıflaması

E) Sulamanın terk edilmesi → kurak bölgelerin yoğun nüfuslanması → artı ürünün yok olması

**11** Sümerlerde bağımsız şehir devletleri ve bu kentlere bağlı kuvvetler; Akadlarda geniş toprakları yöneten krallık ve daha sürekli bir askerî örgütlenme; Roma Cumhuriyeti'nde ise senato, halk meclisleri ve lejyonlar görülmüştür. Bu bilgilerden hangisine ulaşılabilir?

A) Bütün Eski Çağ devletleri aynı yönetim biçimini kullanmıştır.

B) Şehir devletlerinde askerî örgütlenme bulunmamıştır.

C) Siyasi örgütlenmenin ölçeği ve yönetim biçimi, ordunun yapılanışıyla ilişkilidir; ancak bu örnekler tek çizgili bir gelişme sırası oluşturmaz.

D) Cumhuriyet yönetimleri düzenli ordu kuramaz.

E) Geniş topraklara hükmeden devletlerde merkezi otorite zorunlu olarak zayıftır.

**12** Mısır'da firavun ilahi niteliklerle ilişkilendirilmiş, Hititlerde kral başkomutan ve başrahip olmakla birlikte Pankuş Meclisi geleneği görülmüş, Roma Cumhuriyeti'nde ise yönetim yetkileri farklı kurumlar arasında paylaşılmıştır. Bu karşılaştırmanın gösterdiği temel farklılık hangisidir?

A) Eski Çağ'da din hiçbir yönetimin meşruiyet kaynağı değildir.

B) Egemenliğin meşruiyet kaynağı ve iktidarı sınırlandıran ya da paylaşan kurumların derecesi toplumlara göre değişmiştir.

C) Hititlerde kralın hiçbir siyasi ve dinî yetkisi yoktur.

D) Roma'da halk ve senato yönetime hiç katılmamıştır.

E) Mısır'da merkezi yönetim bulunmamıştır.

**13** Hammurabi Kanunları bazı cezalarda kişinin toplumsal statüsünü dikkate almış, Hitit Kanunları birçok suçta tazminata ağırlık vermiş, On İki Levha Kanunları ise kuralların yazılı ve erişilebilir hâle gelmesine katkı sağlamıştır. Bu bilgilerden hareketle aşağıdaki sonuçlardan hangisine ulaşılabilir?

A) Eski Çağ hukuk sistemleri arasında hiçbir fark yoktur.

B) Yazılı kanunlar toplumsal düzeni zayıflatmak amacıyla oluşturulmuştur.

C) Bütün kanunlarda cezalar suçlunun statüsünden bağımsızdır.

D) Hukuk sistemleri düzen ve öngörülebilirlik sağlamaya çalışırken toplumların değerlerini ve sosyal yapılarını da yansıtmıştır.

E) Tazminat esaslı hükümler hukukun bulunmadığını gösterir.

**14** Bir kral yazıtı savaşın 'eksiksiz zaferle' sonuçlandığını bildirirken rakip devlete ait bir mektup kralın ağır kayıplar verdiğini söylemektedir. Aynı tabakada yapılan kazıda kentin yandığı ve kısa süre sonra farklı bir yönetimin izlerinin görüldüğü belirlenmiştir. Tarihçi nasıl hareket etmelidir?

A) Kaynakların üreticisini ve amacını inceleyip anlatıları arkeolojik kanıtlarla karşılaştırmalı; ortak ve çelişen noktaları gerekçeli biçimde yorumlamalıdır.

B) Resmî yazıt olduğu için kralın anlatısını tartışmasız kabul etmelidir.

C) Yazılı kaynakların ikisini de bırakıp yalnızca arkeolojik bulguyu kullanmalıdır.

D) Birbiriyle çelişen kaynakların tamamını değersiz saymalıdır.

E) Çoğunluğun inanacağı anlatıyı seçip kaynak sorununu belirtmemelidir.

**15** Eski Mısır'da ölümden sonra yaşama inancı, bedenin korunmasına önem verilmesini sağlamış; mumyalama uygulamaları insan bedeni hakkındaki bazı bilgileri artırmış ve anıtsal mezar mimarisini geliştirmiştir. Bu durum aşağıdaki ilişkilerden hangisine örnektir?

A) Siyasi otoritenin bilimi bütünüyle ortadan kaldırmasına

B) Ekonomik faaliyetlerin inançlardan tamamen bağımsız olmasına

C) Sanatın yalnızca gündelik ihtiyaçlar için üretilmesine

D) İnançların bilimsel gözlemi her koşulda engellemesine

E) İnanç, bilimsel bilgi ve sanat-mimari arasında karşılıklı etkileşim bulunmasına

**16** Aşağıdaki medeniyet-özellik eşleştirmeleri verilmiştir: I. Sümerler - şehir devletleri ve çivi yazısı, II. Lidyalılar - madeni para kullanımının ticareti kolaylaştırması, III. Hititler - anal adı verilen yıllıklarda başarısızlıklara da yer verilmesi, IV. Urartular - Akdeniz'de geniş deniz kolonileri kurulması. Buna göre hangi eşleştirmeler doğrudur?

A) Yalnız I

B) I ve IV

C) I, II ve III

D) II, III ve IV

E) I, II, III ve IV

**17** Bir Türk topluluğunda mevsimlere göre yaylak ve kışlak arasında hareket edilmekte, sürüler temel geçim kaynağını oluşturmakta, taşınabilir eşyalar ve hayvan üslubuna dayalı sanat gelişmekte, atlı birlikler hızlı sefer yapabilmektedir. Bu verilerden çıkarılabilecek en dengeli sonuç hangisidir?

A) Konargöçer topluluklarda siyasi ve hukuki düzen bulunmaz.

B) Hareketli yaşam; ekonomi, askerî yapı, toplumsal dayanışma ve sanat üzerinde birbirini tamamlayan etkiler oluşturmuştur.

C) Konargöçer yaşam yalnızca savaş yapmaya dayanır.

D) Yer değiştiren toplumlar kültürel ürün ortaya koyamaz.

E) Hayvancılık ile coğrafi koşullar arasında ilişki yoktur.

**18** Eski Türk topluluklarında mevsimlik otlaklar arasında hayvan sürüleriyle hareket edilirken günümüzde bazı topluluklar benzer hareketliliği motorlu araçlar, cep telefonları ve devletçe belirlenmiş sınırlar içinde sürdürmektedir. Bu karşılaştırma en doğru biçimde nasıl yorumlanır?

A) Teknoloji değiştiği için iki yaşam biçimi arasında hiçbir süreklilik yoktur.

B) Günümüzdeki hareketlilik bütünüyle askerî amaçlıdır.

C) Geçmişte coğrafi koşullar, günümüzde ise yalnızca bireysel tercihler etkilidir.

D) Mevsimlik hareket ve hayvancılıkta süreklilik; ulaşım, iletişim ve siyasi-hukuki koşullarda değişim vardır.

E) Konargöçerlik yalnızca aynı yerde sürekli oturmak demektir.

## Orta Çağ Medeniyetleri

**19** Bir kitlesel göç dalgasından önce otlakların daralması, nüfus baskısı, komşu toplulukların saldırıları ve yeni yurt arayışı birlikte görülmüş; göç sonrasında siyasi sınırlar değişmiş, farklı topluluklar kaynaşmış ve yeni ticaret bağlantıları kurulmuştur. Bu veriler hangi açıklamayı destekler?

A) Kitlesel göçler çok nedenli süreçlerdir ve siyasi, sosyal, ekonomik, kültürel sonuçları birlikte doğurabilir.

B) Bütün kitlesel göçlerin tek nedeni iklimdir.

C) Göçler yalnızca göç eden toplumu etkiler.

D) Göç ile kültürel etkileşim arasında bağ kurulamaz.

E) Göçlerin sonuçları önceden ve değişmez biçimde belirlenmiştir.

**20** Aşağıdakilerden hangisi Kavimler Göçü'nün Avrupa'da oluşturduğu değişimlerden biri olarak gösterilemez?

A) Batı Roma İmparatorluğu'nun zayıflama ve yıkılma sürecinin hızlanması

B) Avrupa'nın etnik ve siyasi yapısının değişmesi

C) Germen krallıklarının kurulması

D) Merkezî otorite boşluklarının feodal ilişkilerin gelişmesine ortam hazırlaması

E) Güçlü merkezî ulus devletlerin kısa sürede bütün Avrupa'ya egemen olması

**21** XI. yüzyıla kadar Türk topluluklarının gerçekleştirdiği göçlerde kuraklık ve otlak ihtiyacı kadar siyasi baskılar, boylar arası mücadeleler ve yeni yurt arayışı da etkili olmuştur. Göç edilen bölgelerde yeni devletler kurulmuş ve kültürel etkileşim yaşanmıştır. Buna göre hangisi söylenebilir?

A) Türk göçleri yalnızca dinî nedenlerle yapılmıştır.

B) Göçler Türk topluluklarının siyasi örgütlenmesini sona erdirmiştir.

C) Doğal ve beşerî nedenlerin birlikte etkilediği göçler, Türk tarihinin geniş coğrafyalara yayılmasına ve yeni siyasi-kültürel oluşumlara yol açmıştır.

D) Göç edilen bölgelerde yerel toplumlarla hiçbir ilişki kurulmamıştır.

E) Bütün Türk toplulukları aynı tarihte aynı güzergâhı izlemiştir.

**22** Sâsânîlerde şahenşah ve ağır süvari birlikleri; Göktürklerde kağan, ikili teşkilat ve hareketli atlı birlikler; Doğu Roma'da imparator, bürokrasi ve farklı birliklerden oluşan ordu; ilk İslam devletinde ise halife ve zamanla gelişen divan teşkilatı görülmüştür. Bu bilgilerden ulaşılabilecek en uygun sonuç hangisidir?

A) Bütün devletlerin yönetim ve ordu yapıları aynıdır.

B) Devletlerin yönetim ve ordu yapıları coğrafya, ekonomik kaynaklar, siyasi gelenek ve ihtiyaçlara göre farklılaşmıştır.

C) Atlı birlik kullanan bütün devletlerde egemenlik anlayışı aynıdır.

D) Bürokrasi bulunan devletlerde hükümdar yoktur.

E) Orta Çağ orduları yalnızca ücretli askerlerden oluşmuştur.

**23** Aşağıdaki gelişmelerin kronolojik sıralaması hangi seçenekte doğru verilmiştir? I. Abbasi Devleti'nin kurulması, II. Hicret, III. Emevi Devleti'nin kurulması, IV. Dört Halife Dönemi'nin başlaması

A) I - III - IV - II

B) III - II - I - IV

C) IV - II - III - I

D) II - IV - III - I

E) II - III - I - IV

**24** Emeviler döneminde Arap olmayan Müslümanlara yönelik mevali uygulamaları toplumsal hoşnutsuzluğu artırmış; Abbasiler döneminde ise farklı unsurlar yönetim ve bilim-kültür hayatında daha görünür hâle gelmiştir. Bu değişimin en uygun yorumu hangisidir?

A) Yönetimin toplumsal gruplara yaklaşımı, devletin meşruiyetini ve farklı toplulukların siyasi-kültürel katılımını etkileyebilir.

B) Mevali politikası bütün toplumsal ayrımları ortadan kaldırmıştır.

C) Abbasiler döneminde Arap olmayan unsurlar tamamen dışlanmıştır.

D) Toplumsal politikalar devletlerin siyasi gücü üzerinde etkili değildir.

E) Emeviler ve Abbasiler arasında yönetim anlayışı bakımından hiçbir farklılık yoktur.

**25** Orta Çağ'da kuzeyin orman ve bozkır bölgelerinden elde ettiği samur, sansar ve sincap kürklerini Hazar çevresi ile Karadeniz limanlarına taşıyan bir tüccarın esas olarak kullandığı ticaret ağı hangisidir?

A) Baharat Yolu
B) Kral Yolu
C) Kürk Yolu
D) Amber Yolu
E) Tuz Yolu

**26** Bir Orta Çağ kentinde kervansaraylar çoğalmış, gümrük gelirleri artmış, tüccarların güvenliği için komşu devletlerle antlaşmalar yapılmış, farklı dillere ait sözcükler ve sanat motifleri yaygınlaşmıştır. Bu kentle ilgili hangi sonuca ulaşılabilir?

A) Ticaret yolu yalnızca tarımsal üretimi etkilemiştir.
B) Kültürel değişim siyasi ilişkilerden bağımsız gerçekleşmiştir.
C) Kervansarayların artması ticaretin azaldığını gösterir.
D) Ticaret yolları kentleri dış dünyadan yalıtmıştır.
E) Ticaret yolu ekonomik canlanmanın yanında siyasi iş birliği ve kültürel etkileşim de oluşturmuştur.

**27** Orta Çağ Batı Avrupa'sında merkezî gücün zayıfladığı bir bölgede yerel soylular, koruma karşılığında toprak üzerinde hâkimiyet kurmakta; şatolar savunma merkezi olmakta ve toprağa bağlı gelirle donatılmış şövalyeler savaşmaktadır. Bu yapı için hangisi söylenebilir?

A) Merkezî bürokrasinin bütün yerel yetkileri topladığı görülür.
B) Siyasi ve askerî gücün yerel toprak sahipleri arasında paylaşılması feodal ilişkileri güçlendirmiştir.
C) Ticaret yollarının tamamen ortadan kalkması zorunludur.
D) Toprak ile askerî hizmet arasında hiçbir ilişki yoktur.
E) Şatolar yalnızca ibadet amacıyla yapılmıştır.

**28** Bağdat'ta bir bilim insanı Antik Yunan'a ait bir eserin Arapça çevirisini inceleyip yeni gözlem ve eleştiriler eklemiş; bu çalışma yüzyıllar sonra Latinceye çevrilerek Avrupa'daki araştırmalarda kullanılmıştır. Bu örnekten çıkarılabilecek en kapsamlı sonuç hangisidir?

A) Medeniyetler bilimsel bilgiyi birbirinden tamamen bağımsız üretmiştir.
B) Çeviri yapılan eserlerde yeni bilgi üretilemez.
C) Orta Çağ'da bilim yalnızca Avrupa'da gelişmiştir.
D) Bilgi medeniyet havzaları arasında aktarılırken korunmuş, eleştirilmiş ve geliştirilmiş; sonraki üretimlere kaynak olmuştur.
E) Bilimsel gelişmeler ticaret ve kültürel temaslardan etkilenmez.

**29** Orta Çağ'da İslam medeniyet havzasında rasathaneler, hastaneler ve tercüme merkezleri; Batı Avrupa'da manastırlar, katedraller ve zamanla üniversiteler; Asya'da ise kâğıt, baskı ve pusula gibi birikimler öne çıkmıştır. Bu tablodan hangisine ulaşılabilir?

A) Farklı medeniyet havzaları kendilerine özgü kurum ve birikimler üretmiş, temaslar yoluyla insanlığın ortak bilim ve kültür mirasına katkıda bulunmuştur.
B) Bütün havzalarda aynı kurumlar aynı tarihte kurulmuştur.
C) Bilimsel ve kültürel gelişme yalnızca tek bir medeniyetin eseridir.
D) Teknolojik buluşların kültür ve sanatla hiçbir ilişkisi yoktur.
E) Medeniyet havzaları arasında bilgi aktarımı gerçekleşmemiştir.

**30** Bir öğrenci İpek Yolu üzerine hazırladığı raporda yalnızca varlıklı bir tüccarın seyahatnamesini, yüzyıllar sonra çizilmiş bir haritayı ve birkaç sikke buluntusunu kullanarak 'Yol üzerindeki herkes zenginleşmiş ve bütün kültürler eşit ölçüde etkilenmiştir.' sonucuna ulaşmıştır. Bu rapora yöneltilecek en güçlü eleştiri hangisidir?

A) Seyahatnameler hiçbir araştırmada kullanılamaz.

B) Haritalar tarihsel kaynak sayılmaz.

C) Kaynaklar farklı türde olsa da toplumun tamamını temsil etmeyebilir; iddia kanıtın sınırlarını aşmaktadır ve yerel kayıtlar, vergi belgeleri ile arkeolojik verilerle sınanmalıdır.

D) Sikke buluntuları bütün kültürel etkileri tek başına kanıtlar.

E) Tarih araştırmasında farklı kaynakları karşılaştırmak gereksizdir.

# Cevap Anahtarı

Cevaplar, soruların tamamından sonra verilmiştir. Ayrıntılı gerekçeler bir sonraki bölümde yer almaktadır.

| 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| C | D | B | E | A | C | B | D | E | A |
| 11 | 12 | 13 | 14 | 15 | 16 | 17 | 18 | 19 | 20 |
| C | B | D | A | E | C | B | D | A | E |
| 21 | 22 | 23 | 24 | 25 | 26 | 27 | 28 | 29 | 30 |
| C | B | D | A | C | E | B | D | A | C |

| Ünite | Sorular | Öğrenme odağı |
|---|---|---|
| Geçmişin İnşa Sürecinde Tarih | 1-8 | Tarihin doğası, kanıt, araştırma süreci, dijital tarih |
| Eski Çağ Medeniyetleri | 9-18 | Tarım Devrimi, yönetim-ordu, hukuk, inanç-bilim-sanat, konargöçer yaşam |
| Orta Çağ Medeniyetleri | 19-30 | Kitlesel göç, yönetim-ordu, ticaret yolları, medeniyet havzaları |

# Ayrıntılı Soru Çözümleri

Çözümler yalnızca doğru seçeneği göstermekle kalmaz; soruda ölçülen tarihsel düşünme becerisini ve yanlış seçeneklerin neden uygun olmadığını da açıklar.

Geçmişin İnşa Sürecinde Tarih

## C 1. Soru Çözümü • TAR.9.1.3

Doğru cevap: C
Araştırmacı kaynakların kökenini, üretim amacını, tarihini, güvenilirliğini ve olası taraflılığını test etmektedir. Bu işlemler 'kaynağı sorgulama' aşamasının temelidir. Bilgi toplama daha önce tamamlanmış; yorumlama ve kanıta dayalı ürün oluşturma ise bu eleştirel denetimden sonra yapılacaktır.

## D 2. Soru Çözümü • TAR.9.1.2

Doğru cevap: D
Geçmişte yaşanan olay değişmez; değişebilen, eldeki kanıtlara dayanılarak kurulan tarihsel açıklamadır. Yeni bulgu önce kaynak eleştirisinden geçirilmiş, güvenilirliği doğrulanınca mevcut yorum gözden geçirilmiştir. Bu, tarihsel bilginin kanıta dayalı ve yeni kanıtlara açık yapısını gösterir.

## B 3. Soru Çözümü • TAR.9.1.4

Doğru cevap: B
Büyük bir veri kümesindeki örüntüyü algoritmayla taramak uzak okumadır. Seçilen metinleri bağlam, anlam ve hata bakımından ayrıntılı incelemek ise yakın okumadır. Araştırmacı iki yaklaşımı birlikte kullanarak nicel örüntüyü nitel kaynak eleştirisiyle denetlemiştir.

## E 4. Soru Çözümü • TAR.9.1.2

Doğru cevap: E
Olay, belirli bir zaman ve yerde gerçekleşen tekil gelişmedir; Kadeş Savaşı bu niteliği taşır. Olgu ise uzun bir süreçte ortaya çıkan, genellenebilir değişimdir; yerleşik yaşamın yaygınlaşması buna örnektir. Diğer seçeneklerde olay ve olgu yer değiştirmiştir.

## A 5. Soru Çözümü • TAR.9.1.2

Doğru cevap: A
Milattan önce tarihlerde sayı büyüdükçe tarih geçmişe gider; bu nedenle MÖ 776, MÖ 753'ten eskidir. Aynı dönem içindeki iki tarih arasındaki fark 753 - 490 = 263 yıldır. MÖ 44 ise başlangıç noktasına ve dolayısıyla günümüze MÖ 490'dan daha yakındır. Üç yargı da doğrudur.

## C 6. Soru Çözümü • TAR.9.1.3 / TAR.9.1.4

Doğru cevap: C
Yapay zekâ tarafından üretilen içerik tarihsel kanıt değildir; özgün belgeyle doğrulanmalıdır. Var olmayan atıf bilimsel güvenilirliği bozar. Doğrulanamayan ifade çıkarılmalı, kullanılan araç ve yöntem şeffafça belirtilmelidir. Çok sayıda benzer yapay zekâ yanıtı, özgün kaynağın yerini tutmaz.

### B 7. Soru Çözümü • TAR.9.1.2 / TAR.9.1.3

Doğru cevap: B
Bir kaynağın birinci ya da ikinci el sayılması araştırma sorusuna bağlıdır. El yazması, 12. yüzyıldaki yazıcılık ve aktarım pratiklerini doğrudan yansıtır. Ancak 8. yüzyıl kanununu incelerken aradaki dört yüzyıllık kopyalama zinciri, ekleme-çıkarma olasılığı ve başka nüshalarla karşılaştırma gereği dikkate alınmalıdır.

### D 8. Soru Çözümü • TAR.9.1.1

Doğru cevap: D
Tarih öğrenimi ortak geçmiş bilinci ve aidiyet oluşturabilir; fakat bu fayda, kanıta dayalı ve çok yönlü bir incelemeyle kalıcı olur. Başarılar kadar sorunların ve farklı deneyimlerin ele alınması, eleştirel düşünmeyi ve sorumlu karar vermeyi geliştirir. Geçmişi tek yönlü yüceltmek tarihsel bilginin doğasıyla bağdaşmaz.

Eski Çağ Medeniyetleri

### E 9. Soru Çözümü • TAR.9.2.1

Doğru cevap: E
Farklı bölgelerde farklı ürünlerin farklı tarihlerde evcilleştirilmesi, Tarım Devrimi'nin tek biçimli bir süreç olmadığını gösterir. Su kaynakları, iklim ve doğal bitki örtüsü yerel üretim biçimlerini etkilemiştir. Veriler tek merkezden değişmeden yayılma ya da eş zamanlılık sonucunu desteklemez.

### A 10. Soru Çözümü • TAR.9.2.1

Doğru cevap: A
Artı ürünün saklanması, korunması ve dağıtılması örgütlenme gerektirir. Üretim fazlası, herkesin gıda üretmek zorunda olmamasını sağlayarak zanaatkâr, asker, tüccar ve yönetici gibi uzmanlaşmış grupları destekler. Vergi, kayıt, pazar ve kentleşme de bu süreçle ilişkilidir.

### C 11. Soru Çözümü • TAR.9.2.2

Doğru cevap: C
Örnekler şehir devleti, imparatorluk ve cumhuriyet gibi farklı siyasi yapılarda ordunun da farklı örgütlendiğini gösterir. Bununla birlikte bu çeşitlilik 'ilkelden gelişmişe' tek yönlü bir sıra olarak okunamaz. Yönetim, coğrafya, nüfus ve ihtiyaçlar askerî teşkilatı birlikte etkiler.

### B 12. Soru Çözümü • TAR.9.2.2

Doğru cevap: B
Mısır örneğinde kutsal meşruiyet ve güçlü merkezî otorite öne çıkar. Hitit ve Roma örnekleri ise farklı düzeylerde danışma, paylaşım veya denetim kurumları bulunduğunu gösterir. Dolayısıyla esas farklılık, egemenliğin dayanağı ile iktidarın kurumsal paylaşım ve sınırlandırılma biçimidir.

### D 13. Soru Çözümü • TAR.9.2.3

Doğru cevap: D
Üç örnek de kuralların toplumsal düzeni sağlamadaki rolünü gösterir; ancak cezanın niteliği, eşitlik anlayışı ve kamusallık düzeyi farklıdır. Bu nedenle hukuk yalnızca düzen kurmaz, aynı zamanda üretildiği toplumun statü ilişkilerini, değerlerini ve siyasi yapısını yansıtır.

## A 14. Soru Çözümü • TAR.9.2.3 / TAR.9.2.4

Doğru cevap: A
Resmî yazıtlar meşruiyet ve propaganda amacı taşıyabilir; rakip mektup da tarafsız olmak zorunda değildir. Arkeolojik tabaka farklı türde bir kanıt sunar. En sağlam yöntem, her kaynağı bağlam ve amaç bakımından sorgulamak, bağımsız kanıtları karşılaştırmak ve belirsizlikleri açıkça göstermektir.

## E 15. Soru Çözümü • TAR.9.2.4

Doğru cevap: E
Ölümden sonra yaşam inancı, bedenin korunması ve mezar yapımı ihtiyacını doğurmuştur. Mumyalama tıp ve anatomiyle ilgili gözlemlere; piramit ve mezar yapıları ise mimarlık, geometri ve sanata katkıda bulunmuştur. Bu, inanç ile bilim ve sanatın birbirinden bütünüyle ayrı olmadığını gösterir.

## C 16. Soru Çözümü • TAR.9.2.2 / TAR.9.2.4

Doğru cevap: C
I, II ve III doğru eşleştirmelerdir. Urartular özellikle Doğu Anadolu'da kaleler, kaya işçiliği, sulama kanalları ve madencilikle öne çıkmıştır. Akdeniz'de deniz kolonileri kurma özelliği Fenikelilerle ilişkilidir; bu nedenle IV yanlıştır.

## B 17. Soru Çözümü • TAR.9.2.5

Doğru cevap: B
Konargöçer yaşam bir düzensizlik değil, çevre koşullarına uyarlanmış bir yaşam ve örgütlenme biçimidir. Hayvancılık hareketliliği, atlı savaş kabiliyetini, taşınabilir sanat ürünlerini ve karşılıklı yardımlaşmayı desteklemiştir. Töre ve kurultay gibi unsurlar siyasi-hukuki düzenin de varlığını gösterir.

## D 18. Soru Çözümü • TAR.9.2.5

Doğru cevap: D
Karşılaştırmada temel ekonomik faaliyet ve mevsimlik hareket devam etmektedir. Buna karşılık ulaşım ve iletişim araçları ile devlet sınırları, mülkiyet ve mevzuat gibi koşullar değişmiştir. Tarihsel değerlendirme, değişim ile sürekliliği aynı anda görmeyi gerektirir.

Orta Çağ Medeniyetleri

## A 19. Soru Çözümü • TAR.9.3.1

Doğru cevap: A
Verilen nedenler çevresel, demografik, siyasi ve ekonomik niteliktedir. Sonuçlar da sınır değişimi, kültürel etkileşim ve ticaret gibi farklı alanlara yayılmıştır. Bu nedenle kitlesel göçleri tek nedene indirmek veya yalnızca göç edenlerle sınırlamak doğru değildir.

## E 20. Soru Çözümü • TAR.9.3.1

Doğru cevap: E
Kavimler Göçü sonrasında Batı Roma zayıflamış, Germen krallıkları kurulmuş, siyasi parçalanma ve yerel güç odakları artmıştır. Bu ortam feodal ilişkilerin gelişmesine zemin hazırlamıştır. Güçlü merkezî ulus devletlerin yaygınlaşması ise çok daha sonraki yüzyılların sürecidir ve göçün kısa vadeli sonucu değildir.

## C 21. Soru Çözümü • TAR.9.3.1

Doğru cevap: C
Metin, doğal nedenlerle siyasi ve toplumsal nedenlerin birlikte etkili olduğunu açıkça göstermektedir. Yeni devletlerin kurulması ve kültürel etkileşim, göçlerin yalnızca yer değiştirme olmadığını; geniş coğrafyalarda yeni siyasi ve kültürel sonuçlar ürettiğini kanıtlar.

## B 22. Soru Çözümü • TAR.9.3.2

Doğru cevap: B
Örnek devletler benzer bazı askerî araçları kullanabilse de meşruiyet, merkez-taşra ilişkisi, bürokrasi ve asker kaynağı bakımından farklıdır. Bu farklılıklar coğrafya, ekonomik düzen, gelenek ve siyasi ihtiyaçlarla açıklanabilir. Tek bir benzerlikten tüm yapıların aynı olduğu sonucu çıkarılamaz.

## D 23. Soru Çözümü • TAR.9.3.2

Doğru cevap: D
Hicret 622'de gerçekleşti. Hz. Muhammed'in vefatından sonra 632'de Dört Halife Dönemi başladı. Emevi Devleti 661'de, Abbasi Devleti ise 750'de kuruldu. Doğru sıra II - IV - III - I'dir.

## A 24. Soru Çözümü • TAR.9.3.2

Doğru cevap: A
Mevali politikasının oluşturduğu eşitsizlik, Emevi yönetimine karşı hoşnutsuzluğu besleyen etkenlerden biridir. Abbasilerde farklı unsurların yönetime ve kültürel hayata daha çok katılması, toplumsal yaklaşım ile meşruiyet ve devlet kapasitesi arasındaki ilişkiyi gösterir.

## C 25. Soru Çözümü • TAR.9.3.3

Doğru cevap: C
Kuzey Avrasya'nın kürk ürünlerini Hazar, Karadeniz ve daha güneydeki pazarlara bağlayan ağ Kürk Yolu olarak adlandırılır. Baharat Yolu daha çok Güney ve Güneydoğu Asya ürünlerini; İpek Yolu ise Doğu Asya ile Orta Asya ve Akdeniz havzasını ilişkilendirir.

## E 26. Soru Çözümü • TAR.9.3.3

Doğru cevap: E
Kervansaray ve gümrük gelirleri ekonomik; güvenlik antlaşmaları siyasi; dil ve sanat motiflerindeki değişim kültürel etkiyi gösterir. Ticaret yolları yalnızca mal taşımamış, devletler ve toplumlar arasında çok boyutlu ilişkiler kurmuştur.

## B 27. Soru Çözümü • TAR.9.3.2

Doğru cevap: B
Feodal düzende merkezî otoritenin zayıflamasıyla yerel lordlar koruma, toprak ve askerî hizmet ilişkileri üzerinden güç kazanır. Şato savunma ve yönetim merkezi, şövalye ise toprağa dayalı askerî yapının unsurudur. Bu yapı bütün ticaretin bittiği anlamına gelmez.

## D 28. Soru Çözümü • TAR.9.3.4

Doğru cevap: D
Örnek, bilginin tek yönlü ve değişmeden kopyalanmadığını gösterir. Eser çevrilmiş, yeni gözlem ve eleştirilerle geliştirilmiş, ardından başka bir dile ve havzaya aktarılmıştır. Böylece medeniyetler arası etkileşim bilimsel birikimin sürekliliğine katkı sağlamıştır.

## A 29. Soru Çözümü • TAR.9.3.4

Doğru cevap: A
Veriler farklı havzalardaki kurum ve üretim çeşitliliğini göstermektedir. Çeviri, ticaret, seyahat ve siyasi temaslar sayesinde bu birikimler başka toplumlara ulaşmış ve yeniden işlenmiştir. Bu nedenle ortak miras, tek bir merkezin değil çok sayıda toplumun üretim ve etkileşiminin sonucudur.

## C 30. Soru Çözümü • TAR.9.3.3 / TAR.9.3.4

Doğru cevap: C
Kaynak çeşitliliği tek başına yeterlilik anlamına gelmez. Seçkin bir tüccarın deneyimi bütün toplumsal kesimleri temsil etmeyebilir; geç tarihli harita ve sınırlı sikke buluntuları da 'herkes' ve 'eşit ölçüde' gibi genellemeleri kanıtlamaz. İddia, yerel kayıtlar, vergi verileri, yerleşim arkeolojisi ve farklı grupların tanıklıklarıyla test edilmelidir.

# Kaynakça ve Müfredat Dayanağı

Bu çalışma, 22 Ağustos 2026 tarihinde erişilen resmî MEB/Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli sayfalarındaki 9. sınıf Tarih dersi öğrenme çıktıları ve içerik çerçevesi esas alınarak özgün biçimde hazırlanmıştır.

1. MEB - Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli, 9. Sınıf Tarih Dersi öğretim programı ve ünite listesi
   https://tymm.meb.gov.tr/ogretim-programlari/tarih-dersi/11
2. 1. Ünite: Geçmişin İnşa Sürecinde Tarih - öğrenme çıktıları ve içerik çerçevesi
   https://tymm.meb.gov.tr/tarih-dersi/unite/26
3. 2. Ünite: Eski Çağ Medeniyetleri - öğrenme çıktıları ve içerik çerçevesi
   https://tymm.meb.gov.tr/tarih-dersi/unite/27
4. 3. Ünite: Orta Çağ Medeniyetleri - öğrenme çıktıları ve içerik çerçevesi
   https://tymm.meb.gov.tr/tarih-dersi/unite/29
5. MEB - 9. Sınıf Tarih Ders Kitabı
   https://tymm.meb.gov.tr/kitap/43/tarih-9sinif-ders-kitabi

# Yasal Bilgilendirme ve Paylaşım

Bu PDF eğitim ve kişisel çalışma amacıyla hazırlanmış özgün bir yardımcı kaynaktır. Millî Eğitim Bakanlığının resmî sınavı, ders kitabı veya kurumsal yayını değildir; MEB ile kurumsal bir bağlılık ya da onay ilişkisi ifade etmez.

İçeriğin tamamının veya önemli bir bölümünün izinsiz biçimde kopyalanması, ücret karşılığı satılması, dosyanın değiştirilerek başka bir kişi ya da kurum adına yayımlanması uygun değildir. Öğretmenler ve öğrenciler PDF'yi sınıf içi ve bireysel eğitim çalışmalarında ücretsiz olarak kullanabilir.

Bu içeriği farklı internet sitelerinde veya sosyal medya kanallarında paylaşmak isterseniz dosyayı yeniden yüklemek yerine aşağıdaki site bağlantısını kaynak göstererek paylaşabilirsiniz:

**www.ucretsizdersler.com.tr**

Hazırlanma tarihi: 22 Ağustos 2026 • İçerik düzeyi: Zor • Soru sayısı: 30